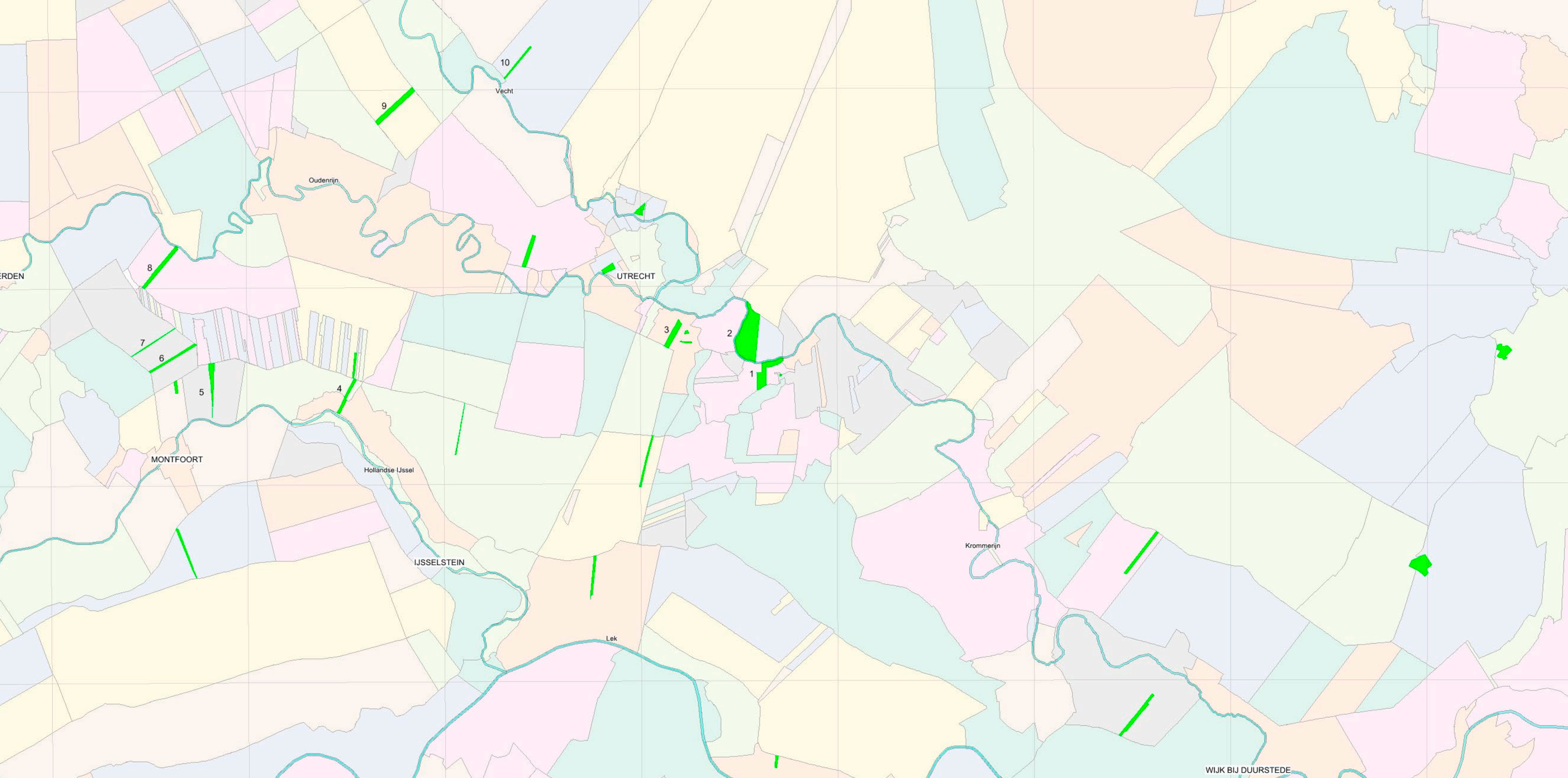

Kaartboek Leeuwenbergh, HUA inventaris nr.2228

Voorwoord

Ter gelegenheid van het 450 jarig bestaan van Gasthuis Leeuwenbergh bood Prof. dr. J.M. Winter, lid van de raad van advies van onze stichting, aan om samen met de heer Ir. A. van Oostroom een publicatie over een "kaartboek van Gasthuis Leeuwenbergh" het licht te doen zien. Het "kaartboek" bevat een aantal tekeningen van in kaart gebrachte landmetingen, met beschrijving, van landerijen in het bezit van Gasthuis Leeuwenbergh in vroeger eeuwen. De desbetreffende afbeeldingen en aantekeningen worden voorafgegaan door een korte toelichtende tekst. Het bestuur is de samenstellers zeer erkentelijk voor hun bijdrage aan de viering van 450 jaar Leeuwenbergh en wenst de lezer veel genoegen toe bij de lezing en bestudering van dit geschiedkundige kleinood.

Namens de Stichting Gasthuis Leeuwenbergh

J.L. Herremans
Voorzitter

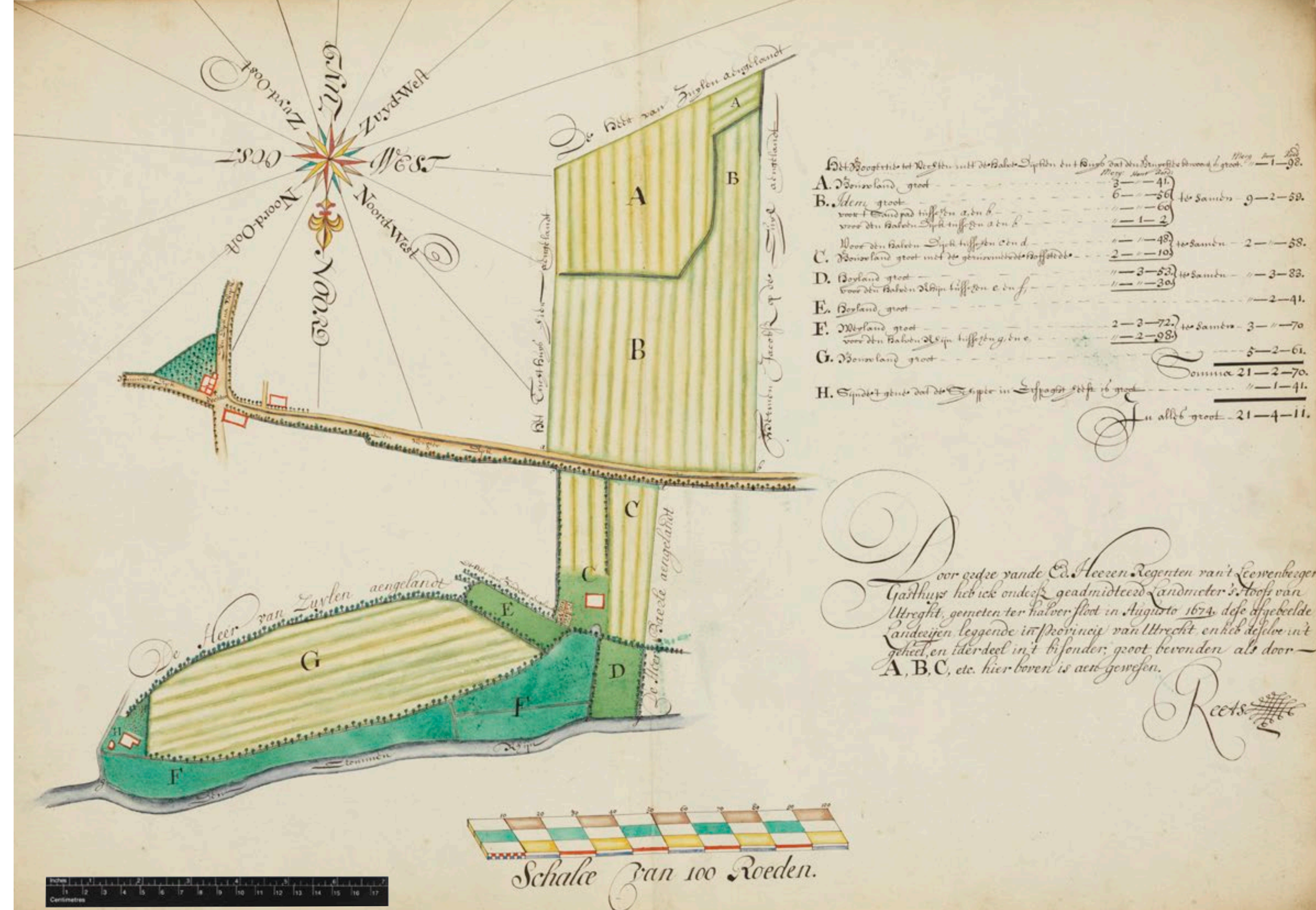
Vechten

Het Boogertie tot Vechten met de halve Dijken en 't Huys dat den Bruycker bewoont is groot		// - 1 - 98
Mergen Hont Roede		
A. Bouwland groot	3 - // - 41	} te samen 9 - 2 - 59
B. Idem groot	6 - // - 56	
Voor 't Sandpad tusschen a en b	// - // - 60	
Voor den halven Dijk tusschen a en b	// - 1 - 2	
Voor den halven Dijk tusschen c en d	// - // - 48	} te samen 2 - // - 58
C. Bouwland groot met de geruineerde hofstede	2 - // - 10	
D. Hoyland groot	// - 3 - 53	} te samen // - 3 - 83
Voor den halven Rhijn tusschen e en f	// - // - 30	
E. Hoyland groot		// - 2 - 41
F. Weyland groot	2 - 3 - 72	} te samen 3 - // - 70
Voor den halven Rhijn tusschen g en e	// - 2 - 98	
G. Bouwland groot		5 - 2 - 61
	Somma	21 - 2 - 70
H. Sijnde 't gene dat de Schipper in Erfpacht heeft is groot		// - 1 - 41
	Is alles groot	21 - 4 - 11

Door ordre van de Ed. Heeren Regenten van 't Leewenberger Gasthuys heb ick ondersz. geadmitteerd Landmeter 's Hoofs van Utrecht gemeten ter halver sloot in Augusto 1674 dese afgebeelde landerijen leggende inden Provincie van Utrecht en heb deselve in 't geheel, en iderdeel in 't bisonder groot bevonden als door A, B, C, etc. hier boven is aen gewesen.

Reets

[onderaan] Schalae van 100 Roeden
[op de kaart bijgeschreven, links boven horizontaal] Bunicker Dijk
[verticaal] Den Dijk na Wijck
[langs G] De Heer van Zuylen aengelandt
[langs E] De Heer van Zuyd Oort aengelandt
[onder langs F] Den Crommen Rhijn
[langs D en C van beneden naar boven] De Heer van Baerle aengelandt
[langs B en A van beneden naar boven] Het Tuchthuys aengelandt
[langs A] De Heer van Zuylen aengelandt
[langs B van beneden naar boven] Herman Jacobsz op de Cuyl aengelandt

Amelisweerd

De landen pertinerende onder 't Leeuwenberger Gasthuys zijn de volgende

Mergen Hont Roede				
A.	Bouland groot	39	— 5 —	28
B.	Hooyland groot	5	— // —	16
	Nogh voor den ½ Rhyn langhs B.....	//	— 4 —	4
C.	Weyland groot	5	— 3 —	6
	Noch voordn ½ Rhyn langhs C	//	— 3 —	6
D.	Bouwland met de vervalte Hofste en Bogaerd	4	— 4 —	50

De Heerlijcheyd Amelisweert met d. Annexe Landerijen zijn de volgende

E.	Weyland groot	4	— 1 —	84
F.	Hoyland groot	1	— 1 —	15
G.	Idem groot	//	— 3 —	17
H.	't Huys Amelisweert met Graght Hoff en Bouhuys	//	— 2 —	9
	Nogh voordn ½ Rhyn	//	— 2 —	51

De Hofstede de Boeie met d' Annexe Landerijen

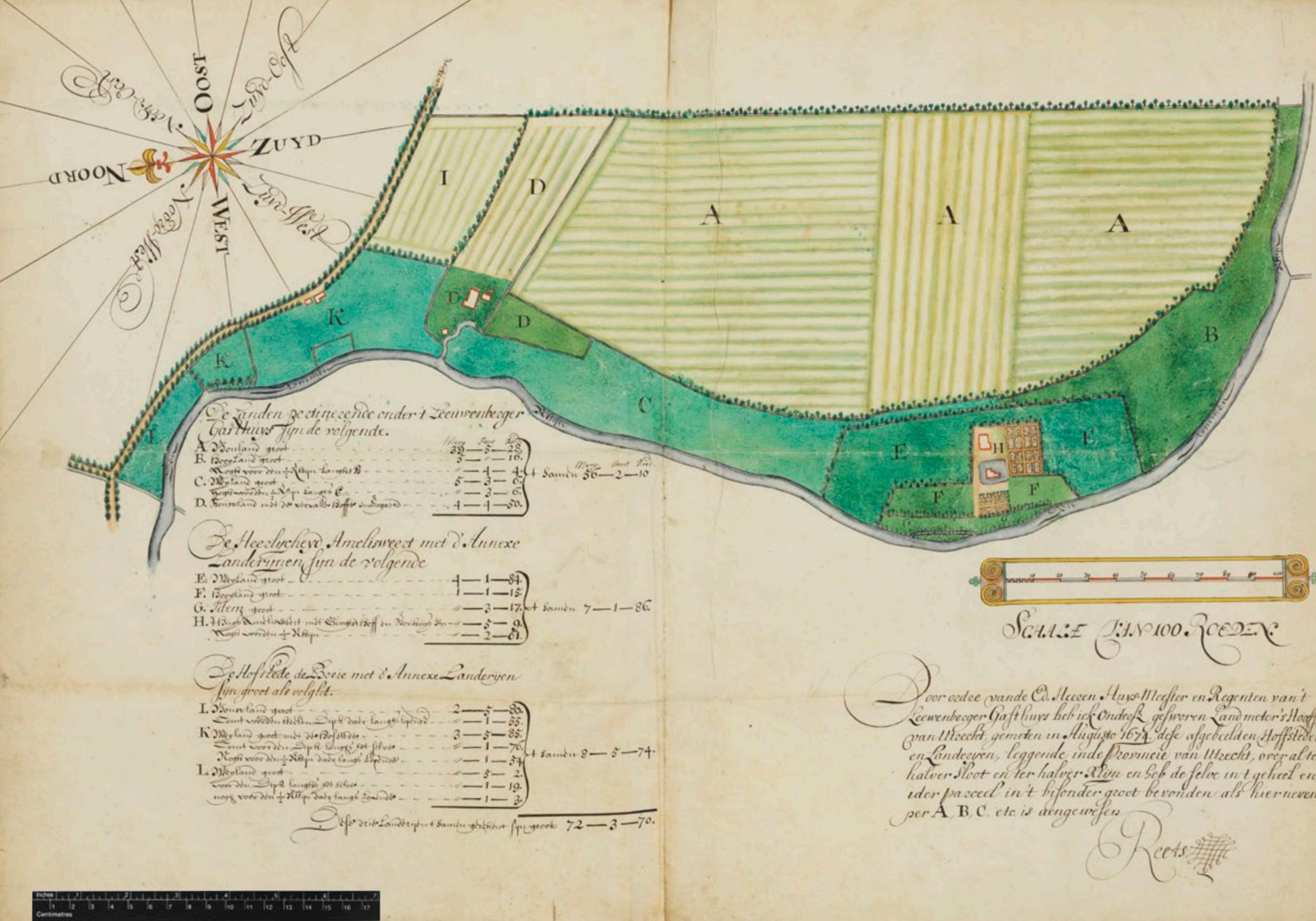
I.	Bouwland groot	2	— 5 —	80
	Court voordn heelen Dijk daer langhs lopende	//	— 1 —	55
K.	Weyland groot met de Hofstede	3	— 5 —	35
	Court voordn Dijk langhs het selve	//	— 1 —	76
	Nogh voor den ½ Rhijn daer langhs lopende	//	— 1 —	54
L.	Weyland groot	//	— 5 —	2
	Voor den Dijk langhs het selve	//	— 1 —	19
	Nogh voor den ½ Rhijn daer langhs lopende	//	— 1 —	3

Dese drie Landerijen 't Samen gerekent sijn groot 72 — 3 — 70

Door ordre vande Ed. Heeren Huys Meester en Regenten van 't Leeuwenberger Gasthuys heb ick onderst. gesworen Landmeter 's Hoofts van Utrecht gemeten in Augusto 1674 dese afgebeeldn Hoffsteden en Landerijen, leggende inde Provincie Utrecht, overal ter halver sloot en ter halver Rhijn en heb de selve in 't geheel en ider parceil in 't bisonder groot bevonden als hiernevens per A, B, C, etc. is aaengewesen.

Reets

[2x bijgeschreven in de rivier] Den Crommen Rhijn
[rechts onder de bocht] Schalae van 100 Roeden

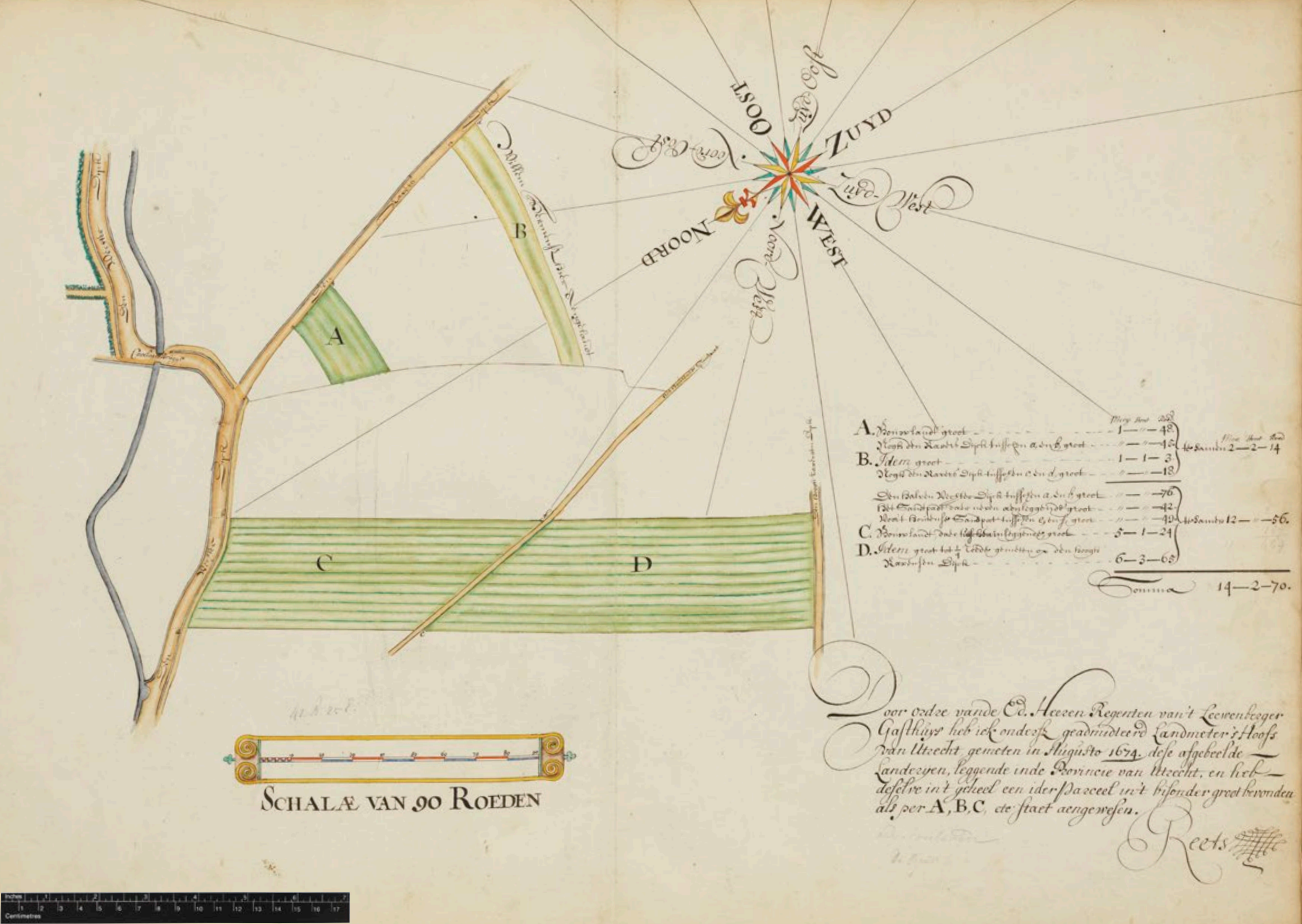
Covelswade

					Mergen Hont Roede	
A.	Bouwlandt groot	1	-	//	-	48
	Nogh aen Kavens Dijck tusschen a. en b, groot	//	-	//	-	45
B.	Idem groot	1	-	1	-	3
	Nogh aen Kavens Dijck tusschen c, en d, groot	//	-	//	-	18
	Den halven Vechter Dijck tusschen a, en b, groot	//	-	//	-	76
	Het Sandtpadt daer neven aenleggende groot	//	-	//	-	42
	Voor 't Houtense Sandpat tusschen e, en f, groot	//	-	//	-	49
	C. Bouwlandt daer tusschen inleggende groot	5	-	1	-	24
D.	Idem groot tot ¼ Roede gemeten op den Hoogh Kavensen Dijck	6	-	3	-	65
					Somma	14 - 2 - 70

Door ordre van de Ed. Heeren Regenten van 't Leeuwenberger Gasthuys heb ick ondersz. Geadmitteerd Landmeter 's Hoofs van Utrecht gemeten in Augusto 1674 dese afgebeelde Landerijen leggende inde Provincie van Utrecht, en heb deselve in 't geheel en ider Parceel in 't bisonder groot bevonden als per A, B, C, etc. staet aangewesen.

Reets

[loodrecht links van A, B, C] Den Hoogh Kavensen Dijck
[op de lijn tussen C en D, schuin van links naar rechts] Het Houtense Sandpat
[langs B van boven naar beneden] Willem Hermensz. hier aengelant
[links bovenaan van beneden naar boven] Den Vechter Dijck
[bij de bocht naar rechts] Covelaers Brugge
[links onderaan van beneden naar boven] Den Vechter Dijck
[links onderaan] Schaalae van 90 Roeden

Aan de IJsseldijk

			Mergen Hont Roede					
Onder IJsselstreijn	{	A.	Boulandt groot	3	-	//	-	41
			Den IJsseldijk	6	-	//	-	56
Onder Achthoven	{	B.	Weijlandt met Huijs, Hoff, Bergh en Schuer en Bogaert	//	-	//	-	60
		C.	Boulandt groot	//	-	1	-	2
Onder Reijerscoop	{	D.	Weijlandt groot	//	-	//	-	48
		E.	Weijlandt groot	2	-	//	-	10
		F.	Hooglandt groot	//	-	3	-	53
			't samen	13	-	4	-	19

Door ordre van de Ed. Heeren Regenten van gast huijs genaemt Leeuwenbergh heb ick ondersz. gesworen Landmeter deze afgebeelde hof stede ende Landerijen leggende onder den gerechten die bij yders groote hier neven sijn aangewesen waer van bruijker inder tijdt is Cornelis Geerlofs van Hooff. In Junio 1675 gemeten met Stightsche Maet over al ter halver sloot. Ende sulcks int geheel en yder parceel n 't bijsonder groot bevonden als bij A, B, C, etc. te sien staet.

Reets

[in de linkermarge langs A, van beneden naar boven] Sijn Hoogheijt den Prince van Orange hier Aengelant

[onder A] Willem Flipse Hippersluijs hier Aengelandt

[boven B, C, D] Den Heer van Mijleskercke hier Aengelandt

[onder B, C, D] De Armen Kist van Nieuwerkerke hier Aengelandt

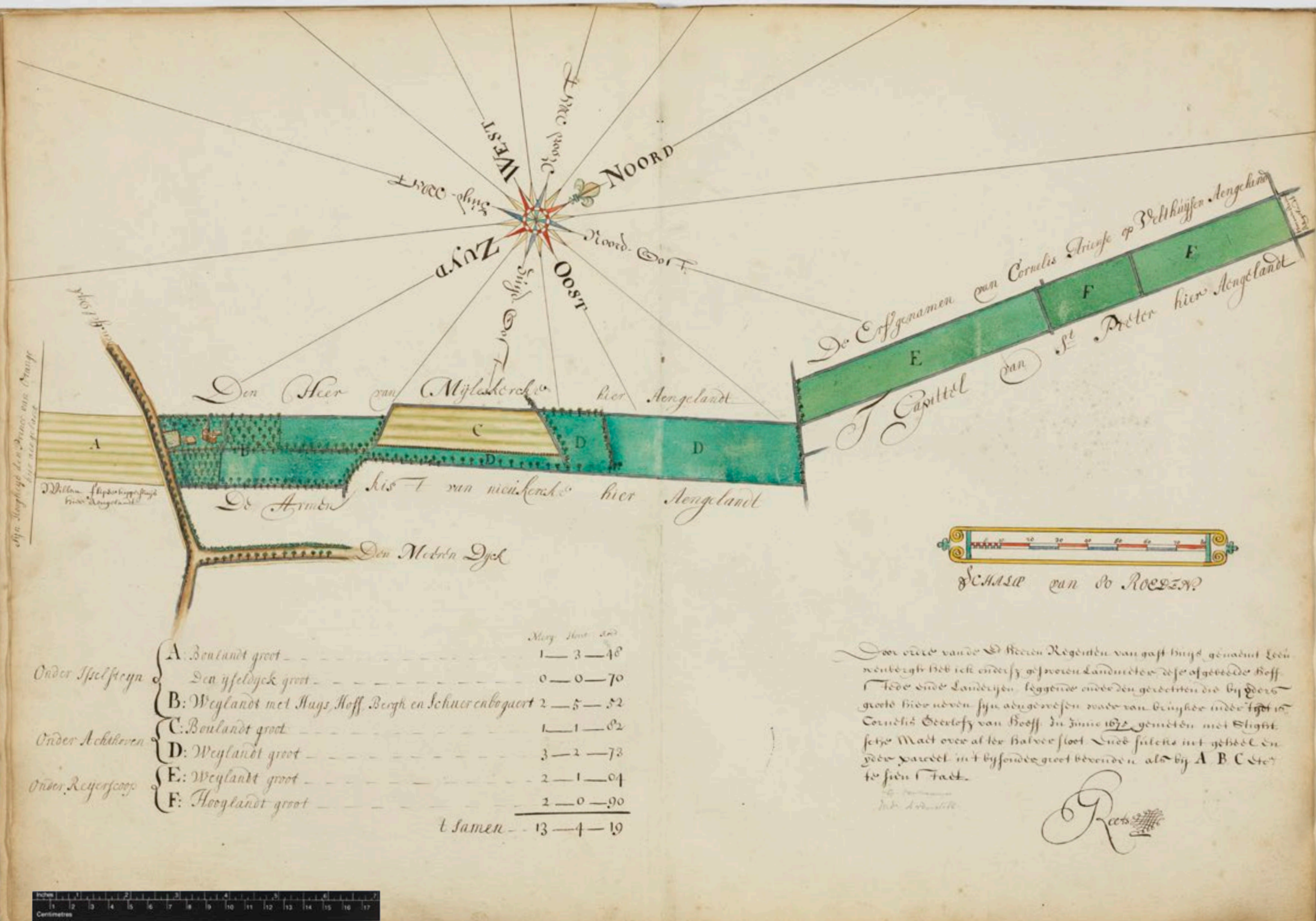
[rechts naast de horizontale dijk onder B] Den Moeren Dijk

[boven langs E en F] De Erfgenamen van Cornelis Ariense op Velthuijsen hier Aengeland

[onder langs E en F] T Capittel van St. Pieter hier Aengelandt

[rechterkant langs F van beneden naar boven] Harmen Ariens Aengelandt

[rechts horizontaal onder E en F] Schalae van 80 Roeden

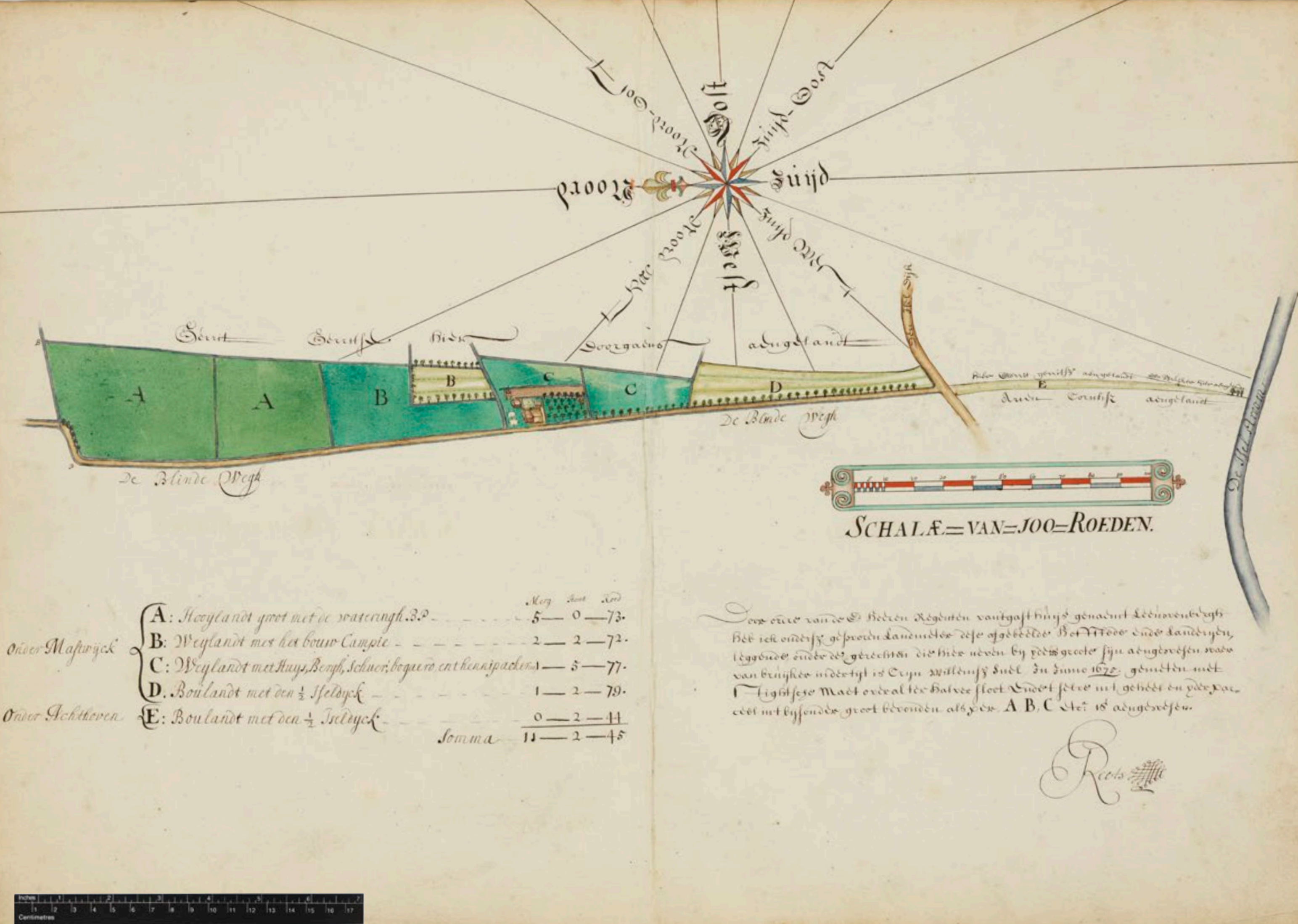
Mastwijk

		Mergen Hont Roede	
Onder Mastwijk	{	A. Hooijlandt groot met de wateringh B P	5 — 0 — 73
		B. Weijlandt met het bouw campie	2 — 2 — 72
		C. Weijlandt met Huijs, Bergh, Schuer, Bogaert en Hennipackertie	1 — 5 — 77
		D. Boulandt met den ½ Iseldijck	1 — 2 — 79
Onder Achthoven	{	E. Boulandt met den ½ Iseldijck	0 — 2 — 44
		Somma	11 — 2 — 45

Door ordre van de Ed. Heeren Regenten van 't gasthuijs genaemt Leeuwenbergh heb ick ondersz. gesworen Landmeter dese afgebeelde Hoffstede ende Landerijen leggende onder de gerechten die hier neven onder yders groote sijn aangewesen, waarvan bruijker indertijt is Crijn Willemsz Suel, in Junio 1675 gemeten met Stighische Maet overal ter halver sloot , Ende 't selve in 't geheel en yder parceel in 't bijsonder groot bevonden als per A, B, C, etc. is aangewesen.

Reets

[links verticaal langs A staan in de hoeken heel klein] B [en] P
[boven langs A-B-C-D] Gerrit Gerritsz hier doorgaens aengelandt
[onder A] De Blinde Wegh
[onder D] De Blinde Wegh
[boven E] hier Gerrit Gerritsz aengelandt -- den Bruijker hier aengelandt
[onder E] Arien Cornelisz aengelandt
[links van E, verticaal] Den Isel dijk
[rechts van E, verticaal] De Isel Stroom
[lager onder E] Schalae van 100 Roeden

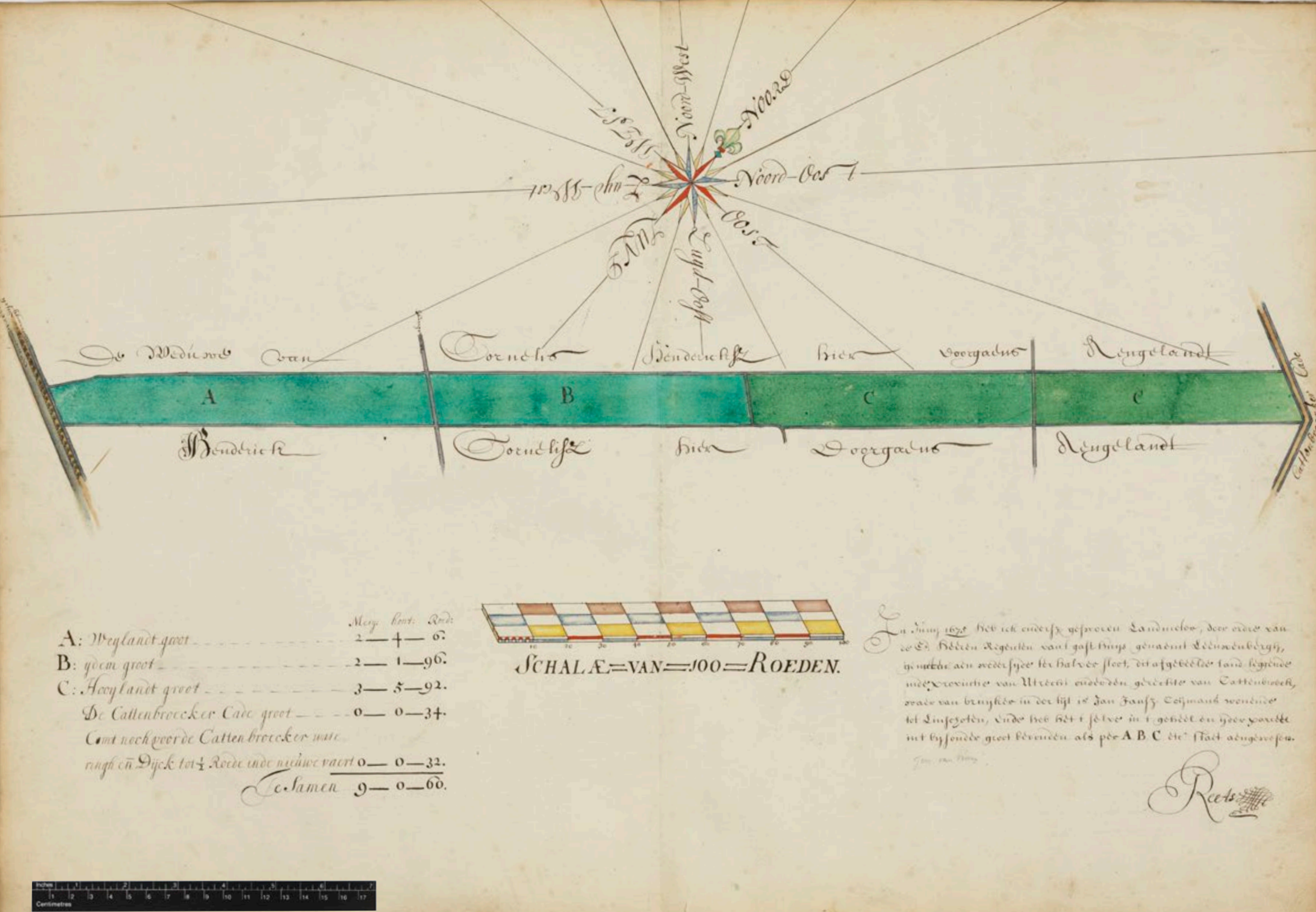
Cattenbroek

	Mergen Hont Roede
A. Weijlandt groot	2 - 4 - 6
B. Ijdem groot	2 - 1 - 96
C. Hooijlandt groot	3 - 5 - 92
De Cattenbroecker Cade groot	0 - 0 - 34
Comt noch voor de Cattenbroecker wateringh ende Dijck tot ½	
Roede in de nieuwe vaert	0 - 0 - 32
te samen	9 - 0 - 60

In Junij 1675 heb ick ondersz. gesworen Landmeter, door ordre van de Ed. Heeren Regenten vant gast hujs genaemt Leeuwenbergh gemeten aan weder sijde ter halver sloot, dit afgebeelde land, leggende inde Provincie van Utrecht onder den gerechte van Cattenbroeck, waer van bruijker inder tijt is Jan Jansz. Coijmans wonende tot Linschoten, ende heb het t selve in t geheel en ijder parceil int bijsonder groot bevonden als per A B C etc. staet aengewesen.

Reets

[rechts in het midden] Schalae van 100 Roeden
[links van A, van rechts beneden naar links boven, in drie banen onder elkaar] De nieuwe vaert | dijk | wateringh
[boven A, B, C] De weduwe van Cornelis Hendericksz. hier doorgaens Aengelandt
[onder A, B, C] Henderick Cornelisz. hier doorgaens Aengelandt
[rechts van C, in een knik van beneden naar boven] Cattenbroecker Cade

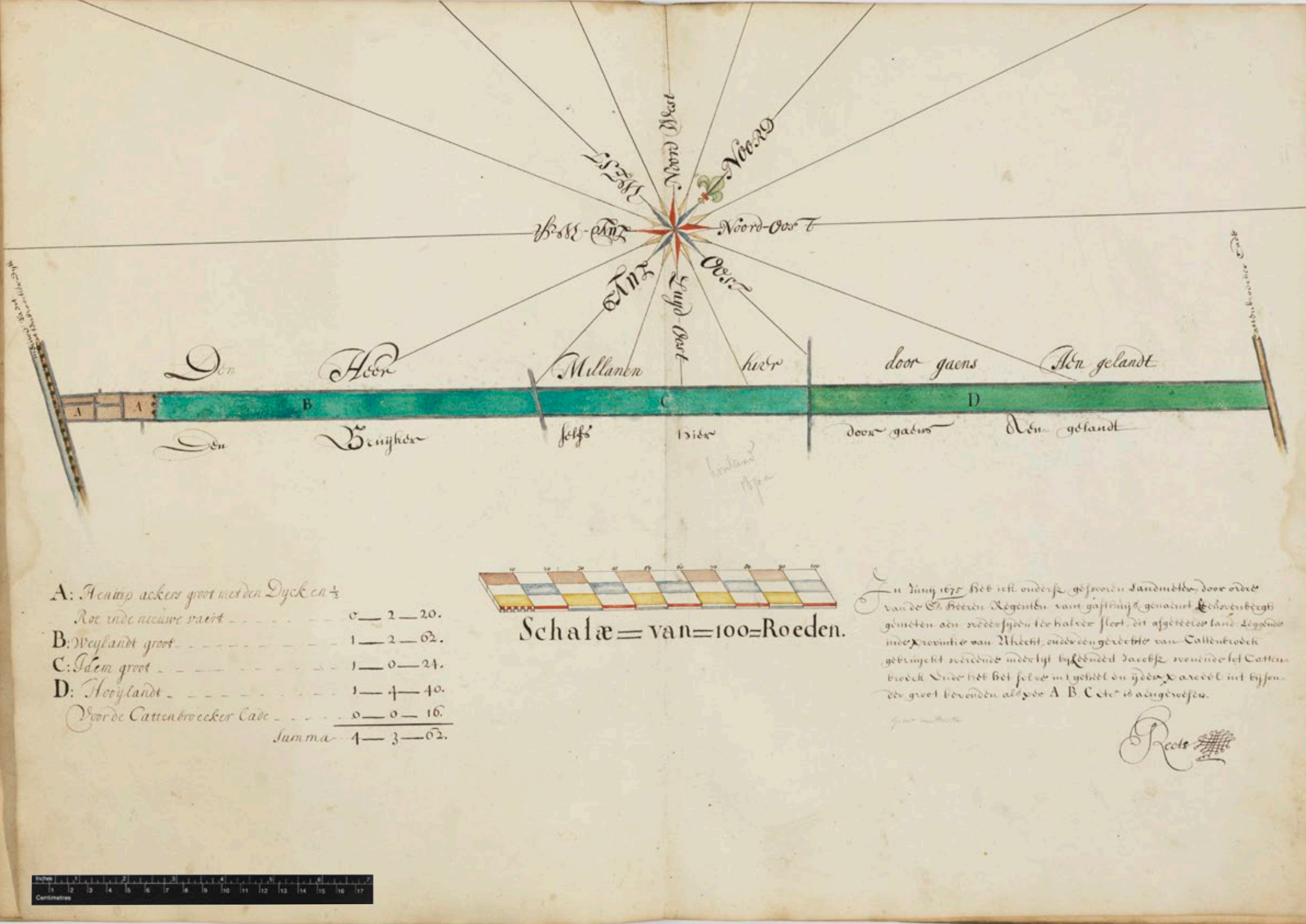
Cattenbroek (2)

	Mergen Hont Roede
A. Hennip ackers groot met den Dijck en ½ Roe inde nieuwe vaert	0 - 2 - 20
B. Weijlandt groot	1 - 2 - 62
C. Idem groot	1 - 0 - 24
D. Hooijlandt groot	1 - 4 - 40
Voor de Cattenbroecker Cade	0 - 0 - 16
Summa	4 - 3 - 62

In Junij 1675 heb ick ondersz. gesworen Landmeter door ordre van de Ed. Heeren Regenten vant gasthujs genaemt Leeuwenbergh gemeten aen weder sijden ter halver sloot dit afgebeelde land leggende inde Provincie van Utrecht onder den gerechte van Cattenbroeck, gebruijckt werdende indertijt bij Leendert Jacobsz. wonende tot Cattenbroeck, Ende heb het selve int geheel en ijder parceil int bijsonder groot bevonden als per A B C etc. is aengewesen.

Reets

[rechts daarnaast in het midden] Schalae van 100 Roeden
[boven langs A B C D] Den Heer Millanen hier doorgaens Aengelandt
[onder langs A B C D] den Bruijker selfs hier doorgaens Aengelandt
[links verticaal van beneden naar boven, in twee banen] nieuwe vaert | Cattenbroecker Dijck
[rechts verticaal van beneden naar boven] Cattenbroecker Cade

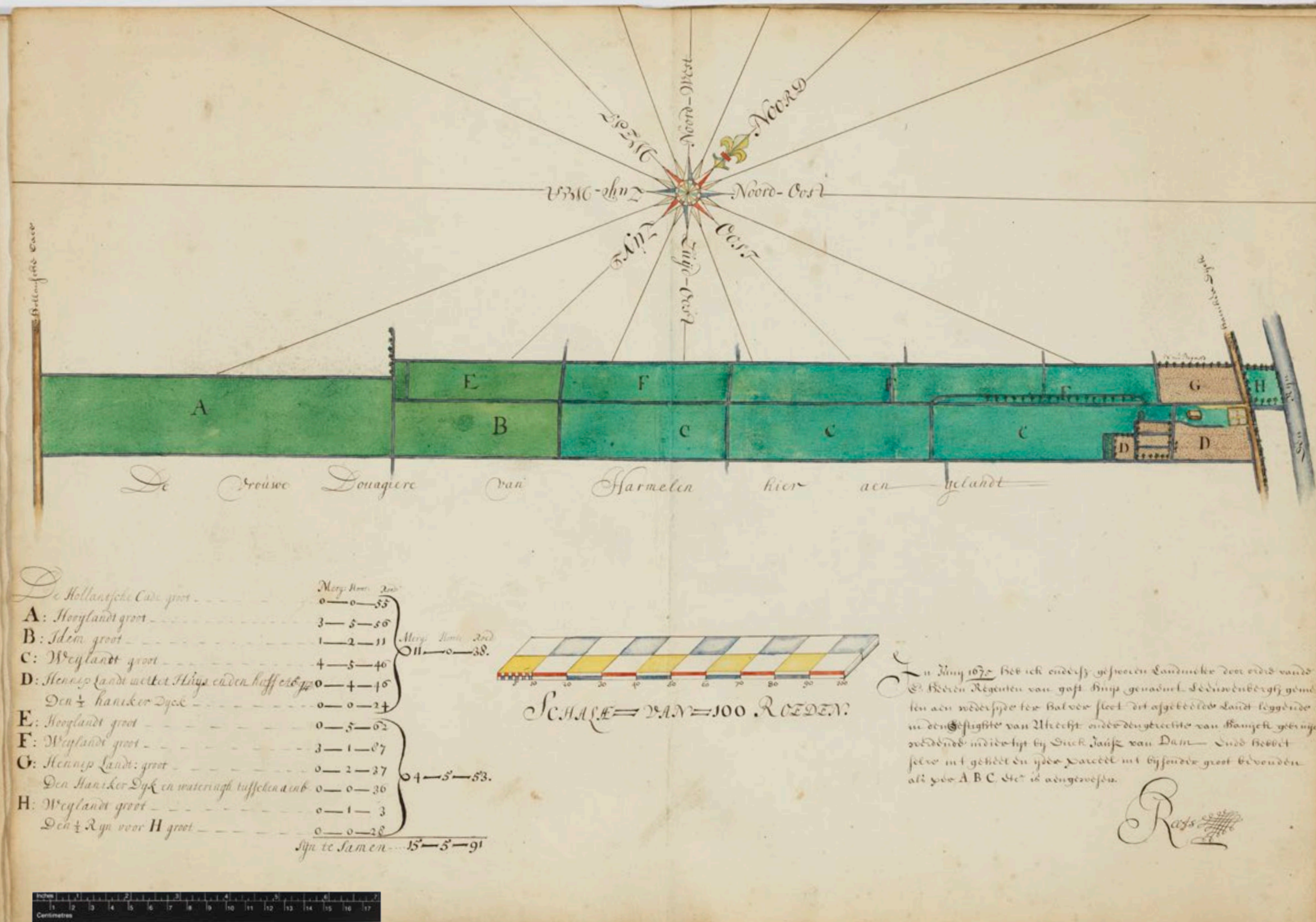
Hanik

		Mergen Hont Roede	
	De Hollantsche Cade groot	0 - 0 - 55	} 11 - 0 - 38
A.	Hooijlandt groot	3 - 5 - 56	
B.	Idem groot	1 - 2 - 11	
C.	Weijlandt groot	4 - 5 - 46	
D.	Hennip Landt mettet Huijs enden Hoff etc[eter]a groot	0 - 4 - 46	
	Den ½ Haniker Dijk	0 - 0 - 24	} 4 - 5 - 53
E.	Hooijlandt groot	0 - 5 - 62	
F.	Weijlandt groot	3 - 1 - 87	
G.	Hennip Landt groot	0 - 2 - 37	
	Den Haniker Dijk en wateringh tusschen a en b	0 - 0 - 36	
H.	Weijlandt groot	0 - 1 - 3	} 0 - 0 - 28
	Den ½ Rijn voor H groot	0 - 0 - 28	
	Sijn te samen	15 - 5 - 91	

In Junij 1675 heb ick ondersz. gesworen Landmeter door ordre van de Ed. Heeren Regenten van gast huijs genaemt Leeuwenbergh gemeten aen wedersijde ter halver sloot dit afgebeelde landt leggende in den Gestighte van Utrecht onder den gerechte van Hanijck gebruijckt werdende indertijt bij Dirck Jansz. van Dam, Ende hebbet selve int geheel en ijder parceel int bijsonder groot bevonden als per A B C etc. is aangewesen.

Reets

[rechts daarvan in het midden] Schalae van 100 Roeden
[boven G met dunne letter] is nu bogaerd
[onder langs A B C] De Vrouwe Douagiere van Harmelen hier aen gelandt
[links van A van beneden naar boven] De Hollansche Cade
[rechts verticaal langs G van beneden naar boven] Den Hanicken Dijk
[rechts daarvan langs H van beneden naar boven] Den Rijn

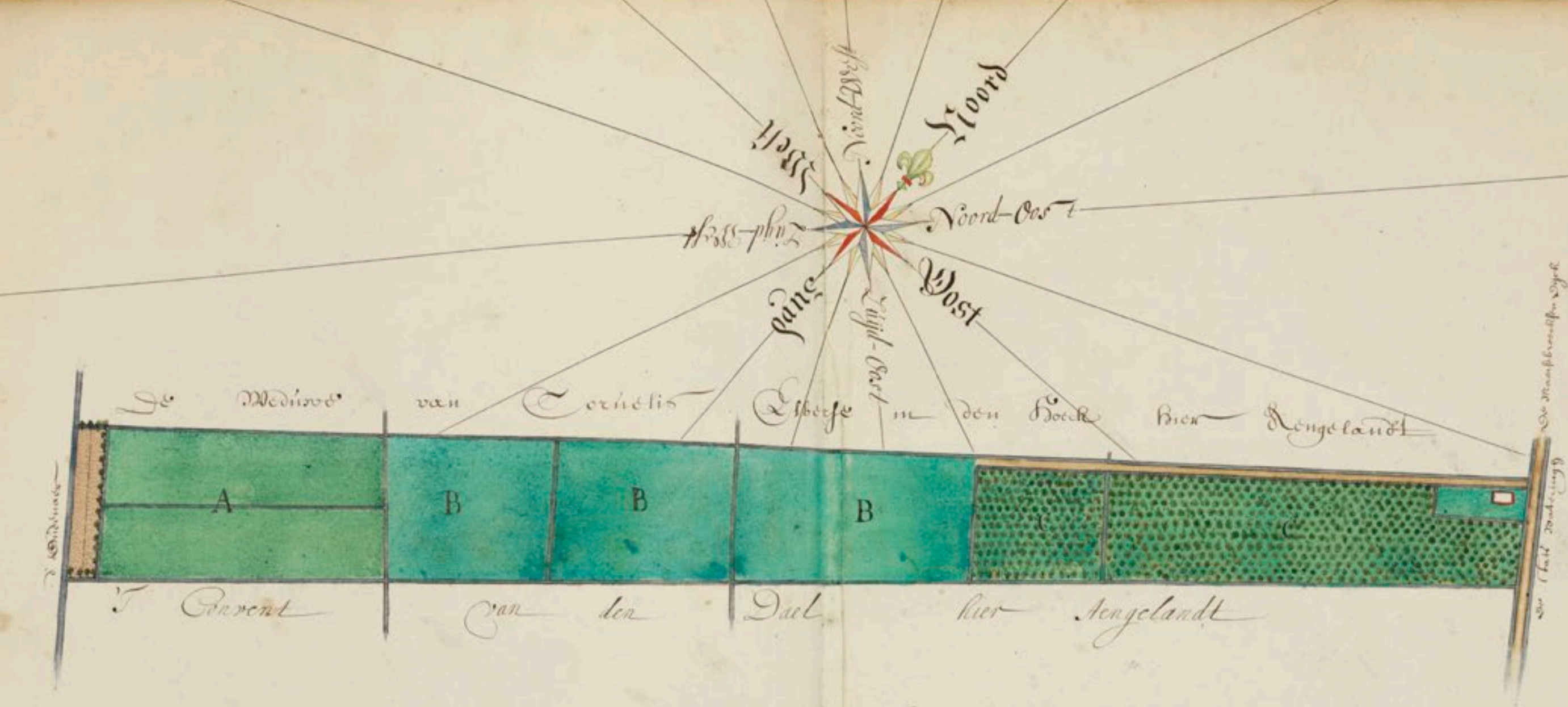
Maarssenbroek

		Mergen Hont Roede		
A.	Hooijlandt met de hennip ackers ende de ½ wateringh groot	4	1	5
B.	Weijlandt groot	7	0	95
C.	Houdt of Rijslandt met de Maersebroecks en Dijk ende de Stats	5	4	57
Wateringh groot mettet pad ent vervalle bogaertie				
Samen		17	0	57

Op den 14 Meij 1675 heb ick ondersz. geswooren Landmeter door ordre vande Ed. Heeren Regenten van 't gasthuys genaemt Leeuwenbergh gemeten aen wedersijden ter halver sloot, dat afgebeelde landt, leggende inde Provincie van Utrecht onder den gerechte van Maersebroeck, waer van bruijster is indertijt de weduwe van Cornelis Joosten ende hebbet selve int geheel en ijder parceel int bijsonder groot bevonden als per A, B, C is aengewesen.

Reets

[rechts daarvan in cartouche] Schalae van 85 Roeden
[links verticaal naast A van beneden naar boven] d' Oudenaer
[boven langs A B C] De Weduwe van Cornelis Elberse in den Hoeck hier Aengelandt
[onder langs A B C] 't Convent van den Dael hier Aengelandt
[rechts verticaal van beneden naar boven] Den Stats Watering
[en vervolgens] De Maersebroecks en Dijk

		Mergen Hont Roede		
A.	Hooijlandt met de hennip ackers ende de ½ wateringh groot	4	1	5
B.	Weijlandt groot	7	0	95
C.	Houdt of Rijs landt met de Maersebroecks en Dijk en de Stats wateringh groot mettet pad ent vervalle bogaertie	5	4	57
Summa:		17	0	57

Op den 14 Meij 1675 heb ick ondersz. geswooren Landmeter door ordre vande Ed. Heeren Regenten van 't gasthuys genaemt Leeuwenbergh gemeten aen wedersijden ter halver sloot, dat afgebeelde landt, leggende inde Provincie van Utrecht onder den gerechte van Maersebroeck, waer van bruijster is indertijt de weduwe van Cornelis Joosten ende hebbet selve int geheel en ijder parceel int bijsonder groot bevonden als per A, B, C is aengewesen.

Reets

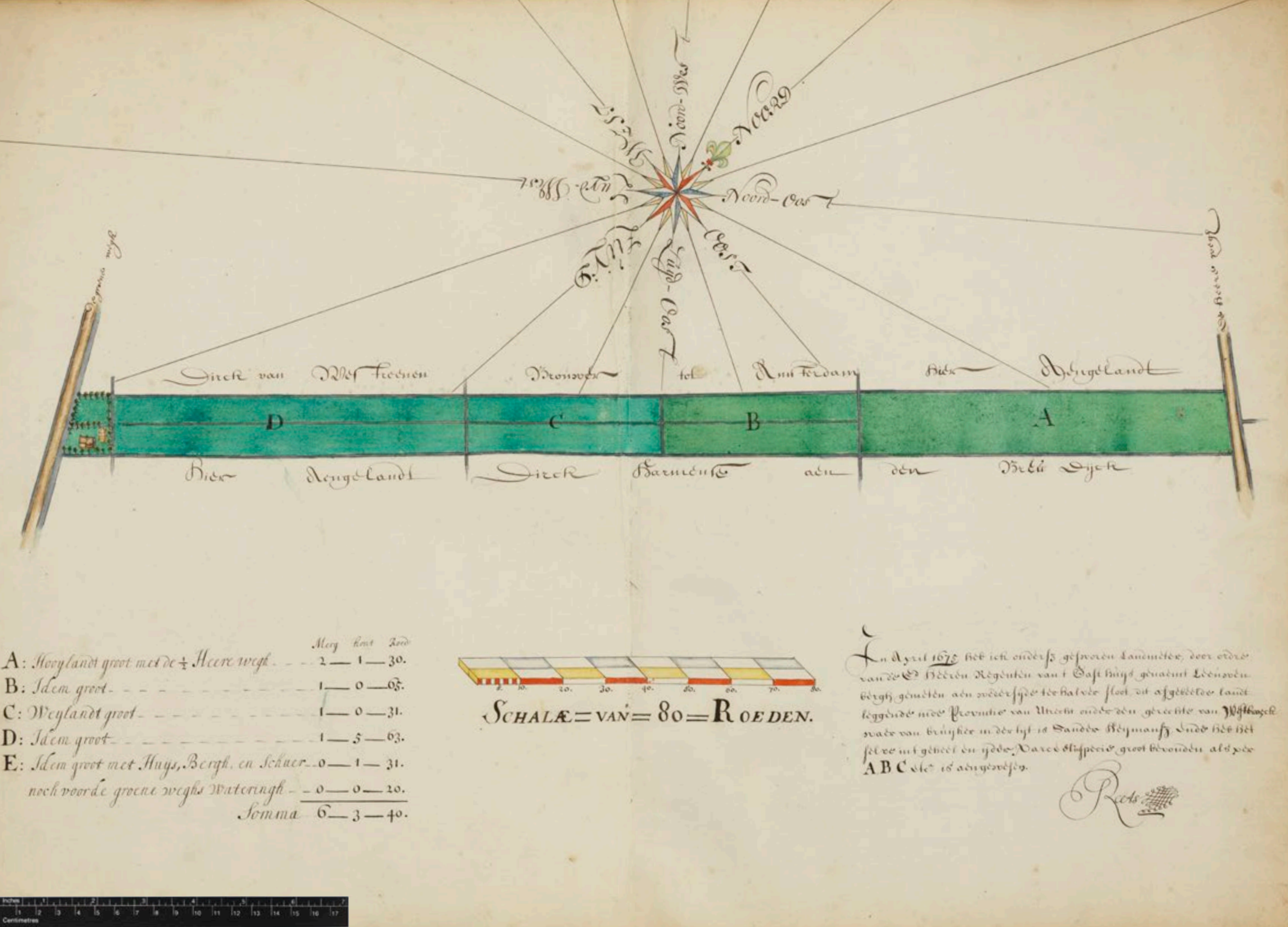
Westbroeck

	Mergen Hont Roede
A. Hooijlandt groot met ½ Heere wegh	2 — 1 — 30
B. Idem groot	1 — 0 — 65
C. Weijlandt groot	1 — 0 — 31
D. Idem groot	1 — 5 — 63
E. Idem groot met Huijs, Bergh en Schuer	0 — 1 — 31
Noch voor de groene weghs Wateringh	0 — 0 — 20
Somma	6 — 3 — 40

In April 1675 heb ick ondersz. gesworen Landmeter door ordre van de Ed. Heeren Regenten van t Gasthuijs genaemt Leeuwenbergh gemeten aen wedersijde ter halver sloot dit afgebeelde landt leggende in de Provincie van Utrecht onder den gerechte van Westbroeck waer van bruijker in der tijt is Sander Heijmansz, ende heb het selve int geheel en ijder parceil in specie groot bevonden als per A B C etc. is aangewesen.

Reets

[rechts daarvan] Schalae van 80 Roeden
[links verticaal langs E van beneden naar boven] De groene wegh
[boven langs D C B A] Dirck van Westreenen Brouwer tot Amsterdam hier Aengelandt
[onder langs D C B A] Hier Aengelandt Dirck Harmense aen den Breu Dijck
[rechts verticaal langs A van beneden naar boven] De Heere wegh

Het kaartboek van Leeuwenbergh in Het Utrechts Archief is een bundeltje dubbel gevouwen folio-bladen die met een paar schutbladen zijn gelijmd in een perkamenten kalfje. De tien bladen zijn niet helemaal gesorteerd op de chronologische volgorde van de datum waarop ze gemaakt zijn, want blad 10 is van april 1675 en blad 9 van 14 mei 1675, terwijl de bladen 4 tot en met 8 in juni 1675 zijn gedateerd. De bladen 1, 2 en 3 zijn in augustus 1674 getekend, kort nadat de landmeter de opdracht daartoe van de regenten van het Gasthuis Leeuwenbergh had ontvangen. Wij hebben die opdracht zelf niet in een document in het archief gezien en ook het besluit daartoe niet in de notulen van 1674 en 1675 gevonden, maar uit het feit dat de landmeter in augustus 1674 aan de slag is gegaan en naar een order van de heren regenten verwijst, moet deze gang van zaken wel worden afgeleid.

De aanleiding voor deze opdracht kan wel worden afgeleid uit de notulen van de regenten:

Den 15. Junii 1674
De heer Huijsm[eeste]r Matthysius alhier ter vergaderinge voorstellende dat desen huijse is hebbende twintig margen lants gelegen inden dorpe van Vechten in huijre gebruijckt wordende bij Jan Jansz. van Meerwijck waer op voor de franse invasie gestaen heeft een seer bequaem Bouwhuijs, door deselve ten eenenmael geruineert, ende aengemerckt het selve landt sonder een bequaem bouwhuijs in toecomende niet sal connen werden gecultiveert ende verhuurt, naer deliberatie met eenparige stemmen goet gevonden, sonder voorga[en]d rapport te copen sekere huijsinge boemgaert en schuijr alsnu bij affixie van billetten te coop gepresenteert staende ende geleyt, Inden Dorpe van Vechten, daer [De Prins van Oranje] uijthanght, 't sij bij publicque opveijlinge ofte onder de handt, waertoe, nevens den here Huijsm[eeste]r sijn gecommiteert de heren van Linschoten ende van Someren minor.

In 1672 hadden Franse troepen Nederland bezet en daarbij in Utrecht het Gasthuis Leeuwenbergh gevorderd en als militair hospitaal ingericht. De regenten klaagden na hun aftocht dat de inventaris van het gebouw daarbij veel schade had geleden en verder dat verschillende huizen van het gasthuis in dorpen op het platteland waren geruineerd. Dat woord gebruikten zij ook in hun notulen, en later nam de landmeter het over in zijn verantwoording van de opdracht (zie blad 1, Vechten). Aangezien hun bezit in Vechten inderdaad onder de Franse troepen had geleden en er toevallig in dat dorp een huis met een schuur en een boomgaard te koop was, besloten zij om dat huis te kopen ten gebruike van hun pachter, die zonder een boerderij aldaar zijn werk niet kon doen. Ze moeten de daad bij het woord hebben gevoegd, want al in augustus van datzelfde jaar 1674 kon de landmeter het nieuw verworven huis met schuur en boomgaard op zijn kaart tekenen, links van het oude bezit met het geruïneerde huis.

Deze landmeter was Gabriël Reets, tekenaar. landmeter, geadmitteerd in Utrecht op 8 mei 1667 en tot landmeter van de stad Utrecht benoemd op 18 mei 1674. Hij bekleedde deze functie dus nog maar net, toen hij de opdracht kreeg van de regenten van Leeuwenbergh/

Niet alle landerijen van het gasthuis waren zo uitgestrekt als in Vechten, en sommigen hadden ook helemaal geen huis. De landmeter verantwoordde altijd precies wat er aan huizen, schuren, hooibergen en boomgaarden naast bouwland, weiland en hooiland aanwezig was en tekende dat ook op zijn kaart in vogelperspectief. Zo zien we in Amelisweerd, het grootste aaneengesloten bezit van het gasthuis, niet alleen onder D een vervallen hofstee (boerenert) en een boomgaard, maar ook onder H het huis Amelisweerd in het water naast een hof of tuin die in vakken is verdeeld en de plattegrond van een huis. Een huis met hof en hooiberg is te zien op blad 4, Aan de IJsseldijk, en op blad 5, Mastwijk, onder C een huis, hooiberg, schuur, boomgaard en hennep-akker. Blad 10, Westbroek vertoont eveneens huis, hooiberg en schuur. Maar niet alle landerijen hebben een huis en toebehoren. De beide landen onder Kattenbroek, bladen 6 en 7, hebben niets daarvan, en ook Covelswade op blad 3 heeft geen huis. Het gevolg daarvan is dat de pachter of huurder, die de landmeter de 'Bruijker' ofwel gebruiker noemt, dan niet op het land maar elders moet wonen. Verder kan men zich afvragen wat er met de oogst van het bouwland moet gebeuren, als er geen schuur op het land aanwezig is, en waar het hooi van het hooiland wordt opgeslagen als er geen hooiberg is. En welk vee loopt er op het weiland, zonder stal of schuur? Dit alles moet voor veel vormen van transport hebben gezorgd, te land en te water.

Een bijzonder gewas dat we aantreffen, is hennep. Daarvan wordt touw gemaakt, dat nodig is voor de scheepsbouw en visserij. Er liggen diverse hennep-akkers op land van Leeuwenbergh, namelijk in Mastwijk (blad 5), Kattenbroek 2 (blad 7), Hanik (blad 8) en Maarssenbroek (blad 9. Dat laatste land bevat ook nog de aanplant van een ander bijzonder gewas, namelijk rijshout, . We zien op de tekening regelmatige rijen van kleine boompjes, die takken en twijgen moeten leveren voor de versterking van wegen en dijken. Beide gewassen, hennep en rijshout, groeien graag op drassige grond, die eigenlijk te nat is voor graan.

De maten waarin de landmeter zijn gegevens berekent, zijn Morgen of Mergen, Hont en Roede. Hij verklaart te meten met Stichtse maat (blad 4 Aan de IJsseldijk) en gebruikt dus de Stichtse Roede van 3,76 m, waarvan 100 vierkante items een Hont vormen en 6 Hont een Morgen. De Stichtse Morgen = 0,8516 ha.

Bij het bestuderen van de kaarten moeten we ook letten op de opmerkingen die overal langs de omtrek staan en die verwijzen naar aangrenzende rivieren, dijken en wegen en verder vooral naar de aangelanden. Het is opvallend hoe versnipperd het landbezit van een instelling als Leeuwenbergh was in de vroege nieuwe tijd. In de Middeleeuwen was het bezit van kapittels en kloosters in de dode hand tot grote hoogte

gegroeid, zodat er aaneengesloten complexen konden ontstaan, met heel weinig ruimte voor particulier grondbezit. Maar met de Reformatie waren de kerkelijke goederen geconfisqueerd en opnieuw in roulatie gebracht, zodat particulieren ze konden verwerven en erin beleggen. Het gasthuis Leeuwenbergh dankte zijn grondbezit aan de nalatenschap van Agnes van Leeuwenbergh, een Utrechtse patriciërsdochter, die van haar ouders en haar man, Steven van Rutenbergh, grond had geërfd. Jammer genoeg is in haar testament niet aangegeven waar het bezit precies lag dat ze aan haar gasthuis vermaakte, want met die opsomming wilde ze haar executeurs-testamentair niet belasten. Ze rekende op hun geweten en plichtsbesef om alles naar behoren te regelen.

De plaatsaanduiding van al die verspreide stukjes land is niet zonder meer duidelijk, omdat de landmeter alleen vermeldt onder welk gerecht ze liggen, dat wil zeggen in welk district van lage wereldlijke rechtspraak. Het hele Sticht is sinds de vroege Middeleeuwen in dergelijke gerechten verdeeld, die in de 19e eeuw de basis van de gemeentelijke indeling zijn gaan vormen en dus ook van het oudste kadaster van 1832. Met behulp van Gis ofwel Geografisch Informatie Systeem is het echter mogelijk om die stukjes land terug te vinden en ze op een overzichtskaart in te tekenen. Dat is hierbij dus ook gebeurd. Op dit overzicht os ook te zien dat Leeuwenbergh veel meer stukjes land bezat, die echter niet door de landmeter zijn getekend en waarvoor hij waarschijnlijk geen opdracht had van de regenten. Wel is de versnippering van dit grondbezit opvallend.

Om de kaartbladen geografisch in het landschap te kunnen plaatsen, is het ook zaak om naar de windroos te kijken, die bovenin ieder blad prominent aanwezig is. Het land is altijd zo zuinig mogelijk in het vlak gezet, en dat betekent dat het noorden meestal niet bovenaan staat. Door de windroos te draaien, kan men zich geografisch oriënteren. Wij wensen de gebruiker veel genoegen met het bestuderen van dit kaartboek.

Copyrights: Ir. Ad van Ooststroom en Prof. dr. Johanna Maria van Winter
September 2017

HUA, Archief Gasthuis Leeuwenberch, toegangscode 709 (bewaarde archieven), inventarisnummer 2205/1, Resolutieboeken der Gasthuisbroederschap, deel 1, 1579 – 1678; niet gepagineerd of gefolieerd.

Testament en codicil van Agnes van Leeuwenborch, 1562. In: S. Muller Fzn., Geschiedenis der fundatiën, beheerd door het College van Regenten der Vereenigde Gods- en Gasthuizen te Utrecht, Utrecht 1900, pp. 76 – 95. De passage over de vrijstelling van de executeurs en beroep op hun geweten op pp. 79- 80.